

4. Родинно-сімейна енциклопедія / Авт. кол. В.М. Благінін, Н.І. Белкін та ін. / За заг. ред. Ф.С. Арвата та ін. – К.: Богдана, 1996. – 438 с.
5. Стельмахович М. Теорія і практика українського національного виховання. - Івано-Франківськ, 1996.
6. Фридман Л.М. Психология воспитания. Книга для всех кто любит детей. – М., 2007. – 203 с.
7. Филипчук Г. Знаете ли вы своего ребёнка? Книга для родителей – М.: Прогресс, 2007, – 400 с.
8. Чечет В. Педагогика семейного воспитания. – Минск, 1998.

І. Барановська,
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри мистецьких дисциплін дошкільної та початкової освіти
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського,
Ю. Якименко,
асистент кафедри мистецьких дисциплін
дошкільної та початкової освіти
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського

ДО ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МУЗИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ

Постановка проблеми. Музика і людина ідуть пліч-о-пліч протягом усього історичного періоду існування та розвитку. Музика створює настрій, розраджує, навіює спогади, спонукає до роздумів і творчості, приносить насолоду, наближує до гармонії та краси. Пригадаймо німецьких романтиків, які вірили, що мистецтво, зокрема музика – це чарівний засіб, здатний перетворити сірий, понурий світ на світ магії, таїни та краси, повернути людині її зв'язок з природою та Богом.

Однак, проблема виховання особистості засобами музики викликана не стільки глибоким психологічним впливом та високою естетичною цінністю музики, але й її величезним світоглядно-філософським та педагогічним потенціалом.

Аналіз попередніх досліджень. Огляд спеціальної наукової літератури показав, що проблема розвитку музикальності, музичних здібностей дітей

цікавила психологів, філософів, медиків та педагогів. Вчені Н. Ветлугіна, Н. Гродзенська, Н. Мозгальова, С. Науменко, О. Ростовський, Б. Теплов, Л.Хлебнікова глибоко вивчаючи дану проблему, переконують, що музичні здібності несуть у собі сенсорну та емоційну чутливість, проявляються рано та становлять фундамент для гармонійного розвитку дитини.

Мета статті – розкрити природу музики та визначити її вплив на розвиток дитини, обґрунтувати необхідність розвитку музичних здібностей дітей.

Виклад основного матеріалу. Ще з часів Античності вивчається вплив музики на людину, її фізичний і психічний стан. І до сьогодні, тема впливу музики на мозок людини не полишає вчених усього світу.

Влучні вислови композиторів, педагогів, вчених різних часів підтверджують життєдайну силу музичного мистецтва:

- Музика є лоном живого зв'язку всіх і вся. Музика є мистецтвом числа, часу і руху. (О. Лосєв).

- Мета музики – торкатися серця (Й.-С. Бах).

- Музика посередниця між життям розуму та життям почуттів. (Л. Бетховен)

- Музика – мова сердець, яка несе любов (Дж. Енеску).

- Без музика життя було б помилкою (Ф. Ніцше).

- Музика – джерело радості мудрих людей (Сюнь-Цзи).

- Музика – найсильніша форма магії (М. Менсон).

- Музика – стенографія почуттів (Л. Толстой).

- Музика – міжнародна мова, яка виражає емоції і почуття людей (Дж. Лорд).

- Музика виступає в якості магічного ключа, який відкриває навіть самі наглухо закриті серця (Марія фон Трепп)

- Кожна людина істинно жива лише настільки наскільки відчуває і переживає музику (В. Шмаков).

- Як гімнастика виправляє тіло, так музика виправляє душу людини (В. Сухомлинський)

- Якщо вважати музику за найнеобхідніший засіб виявлення духовного життя людства, то треба і ставитися до неї серйозно і свідомо (М. Грінченко).

Музика – це найвиразніша мова, що має свої унікальні символи та специфічні виражальні засоби. Музична мова універсальна, вона не має

кордонів, оскільки вона єдина для всіх народів та народностей. Звуки музики барвисті та чуттєві, вони здатні розповідати, навчати, розвивати й виховувати, завдяки своїй природі. Цей факт науково підтверджений вченими-нейрохірургами. Т. Чернігівська переконана, що музика – це вишукана настройка нервової мережі мозку. Вона створює альтернативні нейронні зв'язки в мозку, які здатні компенсувати вікове погіршення пізнавальних функцій та активізувати їх. Музика – це ніби «гантеля для мозку», оскільки робота мозку підчас занять музикою насичена та складна, «як джазова імпровізація» [2].

Навчаючись музики дитина вчиться звертати увагу на деталі, специфічну мову та засоби музичної виразності, як от: який звук вищий, а який нижчий, який коротший, а який довший, який звучить тихіше, а який голосніше, який різкий, а який милозвучний.. Заняття музикою виховує такі властивості особистості дитини, як працездатність, силу волі, тривалу концентрацію уваги, творче мислення, високу швидкість реакції, розвинену емоційну сферу, гарну мову та вимову, координацію, логіку, значний обсяг пам'яті, мислення, уяву, так всього і не перерахувати ... Всі ці якості дозволять дитині, чим би вона не займалася в подальшому, вигідно відрізнитися від своїх однолітків і досягати значно більших результатів у будь-якій обраній сфері діяльності [1].

Потрібно розуміти, що музика – це не тільки розвага. Це складна розумова діяльність. Вже на перших музичних заняттях дитина має запам'ятати та встигнути синхронізувати цілу низку дій-завдань: запам'ятати символічне позначення та розташування нот, прочитати нотний текст та правильно знайти потрібну ноту на клавіатурі, слідкувати за вірною поставою руки та зіграти її правильною аплікатурою, розшифрувати ритмічний малюнок, динамічні відтінки та штрихи, тощо. Звичайно це далеко не повний перелік тих мисленневих процесів, що вчиться здійснювати маленький музикант. Окрім цього музика вчить слухати, сприймати, співчувати, взаємодіяти, співпрацювати, спілкуватися, насолоджуватись, розвиває естетичний смак, емоційний інтелект, моторику, тощо.

Навчання музиці споконвіку вважалось найдорожчим і елітним видом освіти:

- по-перше, це майже завжди індивідуальне навчання,
- по-друге, сам предмет вивчення тонкий, вишуканий, вимагає наявності у людини особливих даних.

Музичну освіту отримували нащадки правителів, діти аристократів, дворян. У дореволюційній Росії заняття музикою вважалися необхідним атрибутом виховання в культурному середовищі суспільства.

Безумовно, історія знала і бідних вуличних музикантів з нижчого стану, але в будь-якому випадку, для музичної діяльності завжди була потрібна наявність «дару Божого», що виділяло цих людей з оточення собі подібних.

Музичні здібності проявляються рано, з перших років життя. Діти із задоволенням слухають музику та із задоволенням вчать грати на музичних інструментах (досвід Ш. Сузукі, М. Монтессорі, К. Орфа, З. Кодая та інших). Не музикальних дітей не буває, переконують педагоги-музиканти. Які ж здібності є музикальними?

Музикальні – це спеціальні здібності, які визначаються самою природою музики. Цю думку обґрунтував в своїй праці «Психологія музичних способностей» психолог Б. Теплов [3].

Музична та психологічна енциклопедія у структурі музикальних здібностей виділяють; основні, загальні, спеціальні (рисунок 1):

Весь цей комплекс музичних здібностей існує лише у розвитку, що відбувається шляхом залучення дітей до різних видів музичної діяльності (слухання, гра на музичних інструментах, співи, музично-ритмічна діяльність, музична творчість). Сьогодні в умовах реформування системи освіти вчителі музичного мистецтва спрямовують свої зусилля на підняття іміджу уроків музичного мистецтва. На уроках застосовують інноваційні методики навчання дітей музики, в поза навчальній час ведуть гурткові заняття співами чи з гри на музичних інструментах. На жаль ця вихована, поза навчальна робота здійснюється небайдужими, творчими вчителями переважно на добровільних засадах.

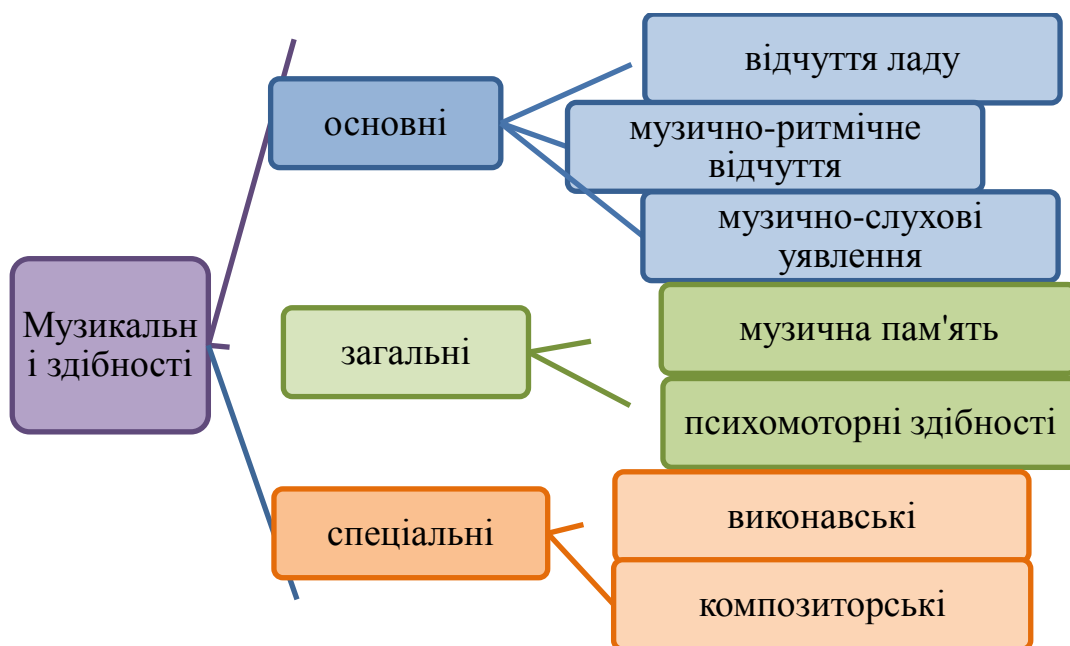

Рис. 1. Структура музичних здібностей

Висновки. Сьогодні жодна країна в світі не в змозі дозволити собі такої розкоші, як обов'язкова початкова музична освіта для всіх дітей. Звичайно, це занадто дороге задоволення. Тому і сьогодні залишається воно долею обраних. Воно для тих дітей, у яких батьки реально дбають про їхнє майбутнє і готові докладати до цього особисті зусилля. Порада батькам: залучайте своїх дітей до занять музикою, підтримуйте і мотивуйте їх. Радійте їхнім досягненням та будьте щедрими на похвалу. Від спілкування з високим мистецтвом – Музикою – ваші діти будуть розумнішими, талановитішими, всебічно розвиненими та духовно багатшими.

Література

1. Барановська І.Г. Методичні засади художньо-творчої самореалізації підлітків в умовах діяльності ансамблю народної музики. Дисертація ... канд.. пед.. наук. Київ, 2007.
2. Територія інтелекту URL :<https://tintelekt.com/2019/10/20/dumka-vchenykh-muzyka-vplyvaie-na-rozvytok-rozumovykh-zdibnostej/>
3. Теплов Б.М. Психология музыкальных способностей. Москва, 1978. 335 с.